

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

РІК LVII Ч. 272. ДЖЕРЗІ СІТІ І НЬО ЙОРК, ВІСІРОК, 22-го ЛИСТОПАДА 1949.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

No. 272. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 22, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТИВ За кордоном

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0897 — 4-0237 — Тел. У. Н. Консул: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

УНІВЕРСИТЕТИ ВИКАЗУЮТЬ ПОНАД ПІВТРЕТЯ МІЛЬЙОНА СТУДЕНТІВ

Нью Йорк. — Статистика, призначена по високим школах країни вказує, що восени 1949 р. вписалося 2,510,981 студентів до університетів і коледжів. Це становить приріст на 57,347 або два відсотки до загального числа університетських студентів у минулому, 1948, р. Приріст помітний в малих школах, упротівенстві до великих шкіл, які вказують зменшення кількості студентів. Не зважаючи на зменшення, великі школи всетаки переповнені, бо дотепершні будинки не вистачали на належне приміщення всіх наукових інститутів і лабораторій. Тому великі школи приготували програму розбудови, яка коштуватиме приблизно два білйони доларів упродовж кількох найближчих років.

КАТОЛИЦЬКА ЄРАРХІЯ ОСТЕРГІЄ ПЕРЕД ЗАНЕПАДОМ РОДИННОГО ЖИТТЯ.

Вашингтон. — Католицька єрархія Злучених Держав видала остергу перед безбожницьким матеріалізмом, який підкопує родинне життя, а з цим і моральні сили нації. Ця остерга поміщена в заяві, виданій після триденної наради з кінцем минулого тижня місцевих підписи чотирнадцяти кардиналів, архієпископів та єпископів. У заяві є зазив до нації зберегти Божу установу, якою є родина, перед ще більш небезпечними нападами ніж напад атомової бомби, а між такими небезпеками згадані легкі способи розводів, недостача суспільного забезпечення і недостача релігійного життя в практиці. Тому кардинали й єпископи визнають до розбудження релігійного духа в американських родин. Заяву підписали між ін.: кард. Деніс Догерті з Філадельфії, кард. Едвард Муні з Дітроїту, кард. Семюел Стріч з Шікаго, кард. Френсіс Спелман з Нью Йорку і десять єпископів іменем цілої єрархії.

УРЯД НА РЕПКАХ — НА ВИПАДОК ВІЙНИ.

Вашингтон. — Розпорощення урядових бюр на випадок війни й нападу атомовою бомбою з повітря є предметом дискусії в урядових і громадських колах. Сенатор Александер Вилі з Вісконсин вийшов з пляном приготувати відповідний залізничний потяг, у якому можна б примістити найважливіші федеральні бюри і в такій спосіб звільнити націю від страху за долю столиці. Потяг був би готовий кожної хвилини забрати бюри й урядовців у безпечне місце.

КУПУЮТЬ 53 ЛІТАКИ ДЛЯ ВОСНІОГО ФЛОТУ.

Нью Йорк. — Команда повітряних сил рішила замовити 53 літаки, які можуть теж пливати по морю — амфібії — марки Албатрос, у варстатах у Бетгейт на Лонг Айленд, під Нью Йорком. Такі амфібії надходять не так до боєвих операцій, як радше для транспортування людей і матеріалів до шпиталів і інших кораблів. У морських боях матимуть застосування для рятунку моряків літаків, які можуть перевозити по 16 ранених. Рятункова служба Америки плянована тепер на світові розміри.

НОВИЙ ВІДДІЛ У.П.А. ПРОБИВСЯ В ЗАХІДНУ ЄВРОПУ

6 ВОЯКІВ У.П.А., 3 ХЛОПЦІ ІЗ ДІВЧИНИ, ПОТВЕРДЖУЮТЬ БЕЗПЕРЕРИВНІСТЬ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТБИ В УКРАЇНІ (Повітряною поштою до „Свободи“)

Франкфурт, 14 листопада. Керівник місії ЗУАДКомітету в Європі, адв. Роман Смух, повідомляє, що він відвідав нову групу вояків Української Повстанчої Армії, які з окремими дорученнями тільки що пробігли в американську зону Німеччини з України. Пробившись щасливо через чехословацький кордон в Баварію, вони заявили американським властям, і адв. Смухові, що вони є вояками Української Повстанчої Армії та виконують службу зв'язкових. Група складається з таких осіб: Михайло, років 25, по професії учитель, в УПА бореться від 1944-го року. Чесько-баварський кардон переходив з доручення свого командування кілька разів вже раніше; Володимир, років 24, студент торговельної школи, в УПА від 1943 року; Михайло, років 26, по професії робітник, в УПА від 1944 року; Марія, років 19, студентка торговельної школи, в УПА виконує службу від 1947 року; Валія, років 24, по професії учителька, в УПА від 1945 року; Стефа, років 23, студентка учительської семінарії, в УПА від 1945 року. Всі вони виконують службу зв'язкових між поодинокими частинами УПАРМІЇ та за кордоном. Вони одногласно підтверджують, що весь український нарід продовжує свою боротьбу за визволення з-під совєтської неволі. Збройну боротьбу веде і нею керує Українська Повстанська Армія.

Новоприбулі зв'язкові стверджують, що „вся Україна жде на війну“, яку вважає за неминучу між більшовизмом і демократією, та з цєю війною зв'яже свої надії на остаточне визволення з-під більшовизму. Про положення в Україні вони оповідають, що боротьба ведеться не тільки зброєю в лісах, але й на всіх інших ділянках життя. Селяни в Західній Україні віддають за податки останні свої речі, але до колосів таки не йдуть. Хоча майже в кожному селі в Західній Україні перебувають відділи від 20 до 30 совєтських вояків, український повстанчий рух з кожним днем зростає. Зв'язкові стверджують, що УПА тепер сильно розбудувала свою революційну і повстанську сітку, поширивши її не тільки по всій Україні, але теж на інші поневолені Москвою народи, включно з азійськими. В Україні продовжується і скріплюється більшовицький терор та масові вивози українського населення, на місце якого насаджується росіяни.

Дорога з України в західну Німеччину забрала цим молодим воякам УПА п'ять тижнів часу, а знання терену сильно допомагало їм в цьому трудному завданні. Вони приїшли до краю виснажені і обдерті. Американському командуванню вони заявили одверто, що після виконання місії вони мають доручення вернутися знову до своїх боєвих частин в Західній Україні. Після переходу кордону вони були інтерновані і в дні 15-го листопада їх справа мала бути розглянена відповідними американськими властями. Є підстави сподіватись, що вони будуть звільнені.

НОВИЙ ВЕЛИКИЙ УСПІХ УКРАЇНСЬКОГО ОПЕРАНО АНСАМБЛЮ В ШІКАГО

В неділю, дня 20-го листопада в Шікаго виступив з концертом Український Оперний Ансамбль під музичним керівництвом Богдана Пюрка, у великій аудиторії Шопен Скул. В концерті виступили новоприбулі оперові артисти Лідія Горн, Наталія Носенко, Ігор Зайферт, Михайло Мінський та Михайло Ольховий. Інж. Степан Курюхас повідомляє телеграфом: „Концерт Оперного Ансамблю мав повний моральний і матеріальний успіх. Приваблив понад тисячу людей. Програма знаменита підбором і виконанням.“

\$500 НА НАРОДНІ ЦІЛІ З ЛИСТОПАДОВОГО СВЯТА В ЕЛІЗАБЕТ

В неділю, 20-го листопада, відбулося Листопадове Свято в Елізабет, Н. Дж., на якому зібрано \$500 на народні цілі, хоча половина місцевих українських громадян була понад 5 місяців на страйку. Свято мало великий успіх та справді добру програму. Окрему увагу звертав виступ Хору Молоді стейту Нью Джерзі під управлю Юрія Кириченка (молдовського), що тепер належить до найкращих українських хорів не тільки округи, але й в цій країні взагалі. З промовою на Святі виступили о. Гаврилішин і ген. П. Шандрук, а з місцевих громадян промовляв Роман Слободян, закликаючи до жертвенності. Треба підкреслити, що між жертвовавшими була велика частина нових імігрантів, які склали теж більш жертви.

НОВИЙ ПЕРЕВОРОТ В РЕСПУБЛІЦІ ПАНАМА

Місто Панама, 20 листопада. — Директор поліції міста Панама, полк. Хозе Ремон, приневолив президента республіки Панама, Данила Чаніса, зрезувати з свого становища. На його місце прийшов віцепрезидент Роберто Ф. Чірі, який склав присягу на уряд президента. Від кількох днів заподівали криваву революцію в республіці, однак на прохання дипломатичного корпусу влади виминути нещастя і кризу розв'язано мирною дорогою. З дипломатичного боку брали участь у переговорах: посол Перу Еміліо Ортіс де Зевальос, американський посол М. Б. Дейвіс і панський нунцій монсеньор Павло Бернієр.

ВІРЯТУВАНО РОЗБИТКІВ З ЛІТАКА НАД БЕРМУДОЮ

Повітряна база Кінділ, у Бермуді. — Славні діла з колишніх морських подорожей повторилися при вірятуванні розбитків з літака Bi-29, який осів у середу минулого тижня на водах океану коло Бермудів. Канадський нісник Гайда вірятував 18 подорожників, які блукали по водах Атлантичного океану 24 години в рятункових суднах і привіз їх до тутешньої бази. Два розбитки згинули на морю.

КИТАЙСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ В ГОНГ КОНГУ

Ганг Конг, 21 листопада. — Ген. Лі Цунг-ся, діючий президент національного Китаю, прибув вчора до цієї коронної британської колонії, щоб лікуватися на недугу шлунка. Він висловив свою віру в остаточну перемогу над більшовизмом в Азії та заявив, що обмежить час свого лікування і вернеться знову на територію Китаю продовжувати боротьбу проти більшовизму. Його несподіваний приїзд викликав віразу всілякі політичні спекуляції та підозріння, головне щодо правдоподібності його непорозуміння з Чіанг Кай-шеком, який залишився в Чінгіні, намагаючись організувати спротив комуністичним військам, що тепер швидко посуваються в провінції Шешван.

ГРУПА БАНДУРИСТІВ НА ЛИСТОПАДОВОМУ СВАТІ В ДЖЕРЗІ СІТІ

Помітний прогрес у влаштуванні імпрез з нагоди національних річниць зроблено на Листопадовому Святі в Джерзі Сіті, що відбулося в неділю, 20-го листопада. На святі виступила вперше в цій місцевості група шістьох новоприбулих бандуристів під проводом п. Ганушевського, що за службою була великою атракцією імпрези. На дальшу програму імпрези склалися виступи місцевого хору під управлю Осипа Стецурі, солосьпів Меланії Мілянович з фортеп'яновим аккомпаніментом Ольги Дмитрів, та відповідні до Свята деклямації. Вступне слово вголос місцевий парох, о. сов. Володимир Лоточин, а відповідну доповідь мав ред. Іван Кедрин-Рудницький з Томс Ривер. Програмою проводив п. М. Петришин. Рано в церкві відправлено вранішню Службу Божу, під час якої незвичайно глибоко змістом і патріотичну проповідь вголосив о. ігумен Ваврик.

НАГЛЕ ЗАГОСТРЕННЯ ФРАНЦУЗЬКО-ПОЛЬСЬКИХ СТОСУНКІВ

Париж, 21 листопада. — В останніх двох днях дійшло до гострих суперечностей та рішучої виміни дипломатичних нот між урядом Франції та комуністичним урядом Польщі, в справі двох французьких дипломатичних представників, один з яких, М. Рено, був заарештований під закидом шпигунства, але після переслухання мав бути звільнений, а другий Андре Сімон Робіно, „зник“ серед загадочних обставин в хвилі, як був в дорозі на аеродром у Варшаві, щоб відлетіти до Франції. Робіно був у Варшаві французьким консулярним представником. Негайно після того, як виявилось його „зникнення“, французька амбасада у Варшаві зажадала від польського міністерства закордонних справ відповідних висяснень і як їх не одержала, справа перейшла до уряду в Парижі, що тепер зі свого боку рішучо домагається висяснення справи, протестуючи рівночасно проти цього чергового грубого порушення всяких не тільки дипломатичних, але й людських прав закордонного представника. В тигу цієї французької акції вчора задержано в Парижі шістьох осіб зі залоги польського літака та переслано польському урядові повідомлення, що вони будуть задержані як закладники до того часу, доки не висясниться справа Робіно. Польський уряд повідомив, що Робіно мав бути заарештований під закидом шпionage, але тому, що французькому дипломатичному представникові рішучо відмовлено права побачитися або взагалі контактуватися з заарештованим, у французьких колах вважають, що він міг бути тасмо вбитий. Рівночасно з цєю подією, поляки зажадали відкликання двох урядників французького дипломатичного представництва у Варшаві, теж під закидом шпигунства. Все це склалося на сильне загострення дипломатичних стосунків між обома країнами, з можливими дальшими наслідками.

СОВЕТИ ПОДВОЛИЛИ СВОЮ ВІЙСЬКОВУ ЗАЛОГУ В АЛЬБАНІІ

Београд, 21 листопада. — З поінформованих джерел тут заявляють, що в останньому часі Совєтський Союз кілько-но подвоїв свою військову залогу в Альбанії, поступово переміщуючи цю країну не тільки в свою головну військову базу на Середземному морі, але й в свій воєнний арсенал. Загальну кількість совєтських військ в тій країні подається на околу 15,000 старшин і вояків, отже два рази стільки, як там було ще чотири місяці тому. Нові контингенти совєтських військ там складаються головне з техніків, всякого роду експертів та головне до-свідчених спеціалістів партизанської війни. Це останнє переконувало б, що збільшення совєтської залози в Альбанії може стояти у зв'язку зі совєтськими агресивними планами щодо Югославії.

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ НАСОСНА ВТЕЧА НІМЦІВ З-ПІД ОО-ВІСТІВ НА ЗАХІД.

Берлін, 21 листопада. — В західних військових колах підтверджують, що масова втеча німців зі совєтської зони на захід не тільки продовжується, але й помітно збільшується. В останньому почали втікати теж колишні комуністи, головне з рядів зорганізованої Совєтами „народної поліції“ Цю втечу у великій мірі приписується поширенню „тітозму“ серед німецьких комуністів. Інтересно, що велика частина цих втікачів прохає включити їх в „західно-німецьку армію“, бо Совєти в них вмовили, що американці зорганізували таку в Баварії.

ІСПАНЦІ ВИСТУПАЮТЬ З ФАЛАНГІ.

Мадрид, 21 листопада. — „Арріба“, орган тоталітарної іспанської партії Фаланга, твердить в своєму вчорашньому виданні, що з Фаланги тепер масово виступають вже також ті особи, які „найбільше особисто скористали з фалангістичної держави“. Газета називає їх „фальшивими фалангістами“.

ПРОПАВ ЛІТАК, ЩО ПЕРЕВОЗИВ СКАЛЬНИХ ДІТЕЙ.

Осльо, Норвегія, 21 листопада. — Вчора в дорозі з Брюселя до Осльо пропав транспортний літак, що віз 29 жітських дітей з таборів скитальців на відпочинку в Норвегії, перед їх виїздом до Палестини. Літак правдоподібно розбився вже в околицях Осльо.

ІЗРАЇЛЬ МАС МІЛІОНІВ ЖИДІВСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ.

Тель Авів, Ізраїль, 21 листопада. — Кількість жидівського населення Ізраїля переступила сьогодні один мільйон, з приїздом 663 нових імігрантів з Тріполі. В половині минулого року в тій країні було ще тільки 655,000 жидів.

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	\$7.00	One year	\$7.00
На пів року	\$3.75	Six months	\$3.75
На три місяці	\$2.00	Three months	\$2.00
В Джерсі Сіті і закордоном:			
На рік	\$10.00	One year	\$10.00
На пів року	\$5.25	Six months	\$5.25
На три місяці	\$2.75	Three months	\$2.75
Число з понеділка (англійською мовою):			
На рік	\$2.50	One year	\$2.50
На пів року	\$1.50	Six months	\$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "СВОБОДА" P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВІД ФАТАЛІЗМУ ДО АКЦІЇ

Уже довгий час критикує преса американську політику щодо Китаю, чи взагалі щодо Азії. Ця критика прибрала тепер гостріші форми в зв'язку з арештуванням комуністичною владою американського генерального консула Ангуса Вордена в Мукдені. Немає найменшого сумніву, що як Ворден в Манджурії, так і американських представників у підсовєтській Північній Кореї, арештовано на приказ Кремля. Треба догадуватися, що московське Політбюро вживає — як це є його звичаєм — чужих рук, себто рук своїх сателітів, щоб «відплатитись» Злученим Державам. В цьому випадку це мала би бути «відплата» за арештування в Америці совєтського урядовця Валентина А. Губічева, обвинуваченого разом з Джу-дитою Коллон за шпionaжу, як теж за арештування представників Амторгу, совєтської торговельної організації, що не зареєструвалася, згідно з законною вимогою, як «чужинська агенатура». Ця остання заповідана мабуть в іншого роду акції, як тільки «торговельній». Якби воно не було, але поблажливість департаменту стеїту в трактуванні справи арешту комуністам американського консула та інших представників, викликала в цілій Америці негодування. Дійшло навіть до того, що деякі часописи одверто написали, на що маємо воєнну флоту і бомбардувальники, коли даємо себе так зневажати в Азії, де така зневага є повною компромітацією того, що на неї якості і якелід не реагує.

Але якже гостро реагувати, коли закордонна політика Злучених Держав відносно Китаю знайшлася в такій стадії, що дебатється вже не так над дипломатичним визнанням комуністичного Китаю, як часом, коли це мало б наступити. Нагальні цю справу, як відомо, Англія, інтереси якої мають промовляти за визнанням комуністичного Китаю і наважання з ним торговельних стосунків. Те саме, як заповідають знавці, станеться теж і з Злученими Державами, бо інакше були б Америки двері до Китаю цілком замкнені. Американський нарід, як судити по голосах преси, є таки далі проти визнання комуністичного Китаю, як теж проти визнання комуністичних режимів у цілому світі, бо переконався, що на таких визнаннях Америка нічого не зискує, а тільки втрачає на престижі.

Клопоту в Азії, що тепер звальюються на департамент стеїту в Вашингтоні, є наслідками його довголітньої нерішучості у відношенні до подій в Китаю. Остання фаза цієї політики, не рішати, а тільки «ждати і приглядатись», була таки, як пише Генсон Болдвін, найфатальніша. Та тепер департамент стеїту знайшовся уже в такому положенні, що мусить «щось робити», бо самі обставини його змушують до цього. Інтереси Злучених Держав та їхні стратегічне положення уже так загрожено, що тут треба рішати негайно на політику діяння, прямо на оборону країни, загроженої поважним комуністичним Китаєм, змагаючим до здобуття щораз далі територій, в тому і до опанування комуністами Формоза, що захитало б цілу політичну та стратегічну позицію Злучених Держав на Західній Пасифіці.

Як бачимо, на Пасифіці готово повторитись до певної міри те, що сталося в Європі, де Америка теж довго приглядалась подіям фаталістично, ждучи, як вони розвинулись. Вони розвинулись, але так, що Кремль скріпався до цієї міри новими загарабаннями, що тепер треба буде Америці довго роки помагати західній Європі, щоб хоч вона могла оборонитись перед Москвою, бо про інше, то вже й не згадувати.

За братерство й рівно-правність

У своїй промові до Краєвої Конференції Християн і Жидів, виголошеної з нагоди Дня Примиря 11 листопада у Вашингтоні, президент Труман виступив від писаного тексту промови і сказав замітні слова:

„Мої Приятелі! Я роблю все, що в моїй силі, щоб організувати моральні сили світу для зарадження теперішньому положенні. Я пробую зібрати тих людей, які глядять вгору; тих, які знають, що є вища сила у вселенній; роблю це з метою, щоб станути на прохоті, тим, що споглядають на інших згори. Це матеріалісти, проти яких ми саме йдемо“.

Тому, що це були неписані, а спонтанно сказані думки, треба звернути увагу на обставини, які дали притоку до їх вива. Це було на обіді, влаштованій Краєвою Конференцією Християн і Жидів, на якій промовив до президента її президент, звисний католицький діяч, Джон Л. Соливан, колишній секретар воєнної маринарки. Він представив діяльність конференції як „життєву силу демократії і тривалого миру“, яка бореться проти „безбожницького тоталітаризму“. Одна третина світу найшла тепер в комуністичній орбіті — казав він. Комунізм є загрозою для кожної нації, хоч у початках він таким не був.

По тій промові президент сказав своє слово. Він пригадав, що в лютий наступного року відбудеться Тижень Братерства й тому християни й жиди Америки повинні до нього заздалегідь приготуватись, щоб поширити ідею братерства по цілому світі. А тому, що Краєва Конференція Християн і Жидів найкраще надається до такої праці, вона повинна перебрати на себе обов'язок розповсюдження ідеї братерства. Америка сама основана на високому ідеалі, тобто на ідеалі рівності людини перед Богом і перед правом.

Далі президент сказав так: „Спіраючись на такий ідеал ми створили націю, складену з народів, які прийшли з різних країн з різними вірами й переконаннями. У нашій країні живуть люди з різними традиціями й різними вірами і всі вони працюють разом для спільного добра.“

„Я щойно приїхав з Національного Центру в Арлінгтон, де я поклав вінець на гробі Американського Героя. Справжній американець не дбає, чи цей герой був католиком, жидом чи протестантом; не дбає, якого він роду чи якого кольору його шкіра.“

Оця могила на гробі Невідомого Вояка — це символ нашої віри й нашої єдності.

„Ми досягнули нашої єдності не через усунування наших релігійних і традиційних різниць, не закриванням або здавлюванням наших політичних і економічних суперечок, але тим, що ми притримувалися ідеалу, який стоїть понад усе, а ним є братерство людини.“

„Першим кроком кожного ворога якоїсь країни є завжди відокремлювання різних вір і переконань, що існують в нації. Наші вороги пробували вигравати одну групу проти другої, одну віру проти другої, щоб творити таким чином пересуду і поширяти ненависть та недовіра між нашим народом.“

„Велика заслуга Краєвої Конференції Християн і Жидів лежить у тому, що вона бореться проти нетолеранції; бореться за те, щоб принести світло у темні нетри пересудів і поширити духа терпимості та братерства, яке об'єднує нашу країну. Це є велика патріотична робота і наша країна почувається до відданості чоловікам і жінкам цієї організації, яка присвятила згаданий справі так багато часу і праці.“

Оці слова президента виявляють американський дух толеранції, в розумі і логіці і справжнього братерства не тільки в релігійних, але й в політично-партійних справах. Йх повинні запам'ятати собі добре в першу чергу ті, що займаються громадською працею.

Крім згаданого ідеалу братерства обговорив президент ще й справу рівності громадян перед законом. Він звернув увагу на засади справедливості, які походять від Бога. І тому, як внутрі країни так і поза нею треба американцям боронити права людини і бути за практичне здійснювання засад свободи.

Ще ясніше сказав президент про зрівняння прав людини у своїй промові до Краєвої Ради Нігерських Жидів у вісторок 15 листопада. Він пригадав, що зрівняння громадянських прав перейшло вже границі місцевостей і країн і стало міжнародною справою.

Засаду рівності громадян перед правом прийняла Організація Об'єднаних Держав у своїй Деклярації Прав Людини. Американський нарід вважає за свою традиційну політику вводити рівність громадян у територіях, які ще не дозріли до самоврядування. Ми стали на становищі, казав президент, що території, які підпадають під владу Злучених

Іван Кедрин.

Драма — театр — актори

(До проблеми українського театру в Америці).

Перед появою цієї статті друком читачі бачили в найкращих наших театрологіях, д-р Гр. Л., який живе тепер також в З. Державі, і висловив думку, що перебування в одному театрологічному ансамблі чільних акторів, але вихованців інших мистецьких шкіл та прихильників інших стилів — не завжди викликає на добро театру. Отже тому, що наведені нижче погляди можуть викликати застереження, радо піддаюся міркуванням під дискусією. — Автор.

Приїзд до Злучених Держав В. Блавацького і Й. Гірянки та перші вистави, котрим вони представили українсько-американському громадству, відразу актуалізували тут всю ту театральну проблематику, що існувала у „старому краю“, в Галичині, до самого вибуху другої світової війни. Це проблема постійної, тривалої української сцени, яка дає б приют найкращим професіоналістам, стала поштовою для драматичної творчості, виховним заведенням для молодих талантів і Меккою для всіх, хто спрагнений рідного живого слова з театральної сцени.

Відлудувачі „Батурини“ у Філадельфії і „Мати і я“ у Нью-Йорку мали нагоду звернути відразу увагу на одну аномалію: чому ці обидві вистави, перші репрезентативні вистави, з якими виступили такі чільні, досвідчені професіоналісти, як Блавацький і Гірянка, не лише передові актори, але й режисери та керівники театрів, чому кожний з них, напевне без жадного взаємного порозуміння, вибрали — перерізки з повістей, а не оригінальні п'єси? Відповідь: перше тому, що в українській літературі останні і найслабше місце займає драма і тому директори театру, що має виступити саме з „репрезентативною“ драмою, хопатись розлука. Відомо, що найсильніше заступлена у нас лірика, оповідання, навіть біда повість, драма, що новітній реалістичний роман усе ще у нас щойно в стадії народіння. (Брак цікавої рідної повістєвої лектури штовхає земляків одних до московської, других до польської, третіх до німецької книжки, а тепер усіх нас, нових імігрантів,

Держав, треба вважати як мандат для введення в них свободних установ на те, щоб ці народи могли вступити до великої родини народів на підставі повної рівності. У змаганнях за ці ідеали ми зайшли так далеко, що „тепер уже нема відвороту, ані спочинку“ — заявив президент. Тим він поклав натиск на свої чергові завдання у суспільних справах.

Держав, треба вважати як мандат для введення в них свободних установ на те, щоб ці народи могли вступити до великої родини народів на підставі повної рівності. У змаганнях за ці ідеали ми зайшли так далеко, що „тепер уже нема відвороту, ані спочинку“ — заявив президент. Тим він поклав натиск на свої чергові завдання у суспільних справах.

штовхатиме до англійської: не з браку патріотизму, ні тому, що чуже імпонує, а просто тому, що туга за рідною белеґристиккою все ще не може бути повністю заспокоєна. Але з драмою є вже зовсім смутно. Чому? Бо приблизно до вибуху революції 1917 р. існував у нас тільки побутовий театр. Це була доба братів Товбілевичів — царилі Карпенко-Карий, Садовський і Саксаганський, — доба М. Старицького й М. Кропивницького і таких сценічних зір, як Заньковецька. З галицького побутового театру досить згадати прізвище рідні Рубчаків, не забути Осиповичеву. Юрчак. Був побутовий театр, була теж побутова „народна драма“ зі співами і танцями. Здавалося, що нову добу започаткував Винниченко. Але його п'єси були писані так небайдливо, на коліві, такою препогоною мовою*, врешті сам Винниченко так швидко вичерпався і як драматург замовк, що і його п'єси не могли адержати репертуару. Не могла вдержати його і Старицька-Черняхівська, ні С. Черкасенко (їхні п'єси вимагають теж складних технічних засобів), а тепер безумовно найбільшим талантом залишився Микола Куліш, із п'єсами, з котрих теж не всі мали б успіх у громадстві, що йому зовсім чужа підсовєтська атмосфера й проблематика. (Про комуністичні артії Корнійчука, сценічно дуже добрі зліплі, не говоримо).

Драматична творчість є тісно залежна від існування постійних театральних сцен, що на них автори сподівались би виставити свої речі. Не було у нас того зовсім природного, розумного поштовху, що міг би викресати амбіцію письменника й народити драматурга. Нічого й казати, що ця амбіція могла бути щонайвище платонічна, бо мізерія галицьких мандрівних театрів була така безмірна, що було просто смішно й неспристойно думати про театральні тантієми (гонорар за п'єсу від вистав). Коли на Наддніпрянщині після вибуху революції у 1917 р. революцію у театрі пережив Лесь Курбас („Молодий Театр“ у Києві, „Березіль“ у Харкові), то в Галичині український театр вів таку боротьбу за свою фізичну екзистенцію (страшна нужда у постійній мандрівці по містах і містечках), що навіть при вели-

*) Комісія, що складала „Словник живої мови БУАН“ під головуванням А. Крижанського, ствердила, що з усіх творів Винниченка не можна узяти до словника ні одного повного словотвору, незалежного ще у словнику Гринченка, бо всі вони — грубі москалізми.

ких акторських талантах годі було знятися понад рівень шаблону. Йосиф Стадник, безумовно один із корифеїв української сцени, її герой-піонер, в очах різних його сучасників і акторів „сатрап-кровопієць“, на ділі фанатик рідної сцени і чудотворець-організатор і анховник цілої генерації акторів, (перекладач „Ясес, директор, режисер і актор в одній особі“) мусів опростачити театр, бо інакше не могло бути, коли одного дня ставив Молієрівського „Тартюфа“, другого „Сватання на Гончарівці“ а третього „Веселу Вдовичку“ чи іншого „Графа Люксембурга“ (ілясичний європейський репертуар, українську побутовщину й віденські оперети). Поява на галицькому ґрунті О. Загорова і М. Морської (радіше О. Морської і О. Загорова, бо її сценічна культура і глибіння артистичного таланту були де-де більші, як його), зробили на тармошке громадство зовсім аналогічне враження, як тепер поява Блавацького і Гірянки на громадстві американсько-українське. Люди зауважили і почали гарячково шукати розв'язки проблеми — постійного театру у Львові, який зосередив би найкращих акторів та злікувався мандрівницьку нужду. Повстала громадська організація у формі Кооперативи „Український Театр“, потім славну родю мецената відіграв один громадянин із Станиславова, п. С., — всеодно тривало не вдалося українського постійного театру вдержати, а залишився лише в його історії один світлий період „Українського Театру“ у Львові. До вибуху другої світової війни існувало все ще в Галичині кілька мандрівних театрів, із котрих деякі були краші, деякі стояли на жалюгідному рівні, але всі однаково матеріально ледви клигали, кожний з них переживав теж безупинні кризи, розлами, ліквідацію, народили під іншою фірмою і з тими самими надіями і з тією самою безнадійністю. Щойно підчас останньої війни короткий час заблистала українська сцена: українці перейняли Великий Театр у Львові, з Наддніпрянщини опинились у Львові першорядні артистичні сили, український театр став атракцією не лиш для рідної публіки, але й чужинців. Кожна анставка стояла на вершках і велика сая була завжди щирість повна. Український театр дійшов до такого рівня, що міг уже виставити й „Гамлет“ та грати його довгий ряд вечорів при випроданій салі.

(Докінчення на стор. 4-тій)

Читайте українські книжки та часописи, бо чимте читання та до просвіти, а просвіта — це сила.

Микола Понеділок.

Говорить лише поле

Я його добре знаю. Досить разд.

глянути мені хоч мимохіт на нього і я вже скажу, чи він має настрій, чи ні. Ранко завжди іду до нього. Вітаюся. Коли він мені протягає руку, а його очі хутчий ніж уста так весело і закукуричено блищать — це ж молодий, а закукуричено — бо рипнуло йому всього симпатично.

Коли ж, вітаючись, я помічав, що його очі просять пошани, пробачення за неспокій душі свого господаря, коли чомо, так біляве і неповнолітне бажає відтворити щось схоже на зморшку, а пушок — майбутні вусики, оцей самий пушок випрямляється, як намагнічений — тоді щось нега-

Я питав його:

— Що сталося?

Він підводив голову, очі ось-ось промовлять: „Вибач, ти в цьому не винен“ і коротко каже:

— Тяжко...

І все.

Діагноз хвороби певний. Похмелень не вимагає. Йдемо вдвох на поле. Він ступає повільно, твердо. Ніби хоче впевнитись, що земля міцна. Вітер весняний, легкий: залюбки шепечеться з жито, бризкає в нас свіжістю, купає обличчя. Він гляннув навкруги і до мене мрійливо, затужено:

— Що то чужина. Навіть жито таке миршаве, коклюш-

не. А в нас там яке...

Мовчанка.

А далі: Схочеш поцілувати колосок — навшипини став, бай, бо інакше і не дістанеш...

Сідаємо на траву. Він лягає, дивиться на небо і обов'язково зриває зелену чуприну у землі. Очі в небі, в руках приємна прохолода зелені, а до вух несеться шепіт кволого, але рідного жита:

Ш-шш-шш.

Вітер хлюпне в обличчя, бризками виходить у все тіло і оп'янює зрівноважує і стирає. Оп'янює душу, зрівноважує нерви і стирає гірку дійсність. Синява неба і мені засосала очі і душа цілком втрапила рівновагу і почуття міри. В очах — синьо-синьо, в душі — боляче приємно і гірко. І біль і радість зараз втрапили свої обриси, контури, границі і... змішалися. Чуєш не біль і не радість, а щось таке, чому тяжко знайти окреслення.

Насолоду? Ні, більше. Щастя? Теж ні. Це забабато. Але

щось гарне і нібито таке знайоме.

Бо збоку — ш-ш-ш — жито, в очах — голуба безкрайсть, маніжна, як дотик своєї дитини, зворушлива, як рідна пісня.

Я підвівся. Мій приятель цупко тримав в руках траву. Зіхнув і в небо промовив: — Вчора я чув зозулю... Перший раз за два роки. Але не так вона кув, як там. У нас голосно, ритмічно, впевнено, а тут...

Звільнив руки. Я гляннув на нього. Його очі цілком змінилися. Вони вже не благаї, не вибачалися, о ні, вони були зачаровані і наелектризовані магічною синявою неба.

Пушок повільно розмагнітисся і вклонився чопорно устам. Карпо погладив рукою зелену чуприну, залюблив очі і затих... А вітер невидимими устами так палко цілує обличчя, а зеленя така мілка і зваблива, а збоку жито колишеться

як так у вальсі...

Колишеться... ніжитьсь... і

пришпінтує:

Ш-шш-шшш.

Розкрив очі і тихо:

— Гарно... Неправда?

— Як вдома, — кажу я.

При цих словах він повернувся, припав обличчям до трави, руками обняв щомогаземлю, ніби залицяючись до неї.

І земля приймала його залицяння: зеленими пелюстками голубила його щокі, дратувала засіяний пушок і дихала пробудженою силою. Це був спокій серед хаосу. Це була ілюзія бажаного серед жорстокого буття.

Так було. А сьогодні все пішло шкереберть. Не у нього. Ні. А у мене. Бо всі мої здогади були даремні, всі мої домагання зговорились з ним — безрезультатні.

І почалося швидко і несподівано.

Ранком, коли сонце кидало зайчики а столу на стіни, я за-

лишив кімнату — пішов. Куді? Ясно, що сперш до нього. Це була звичка, а може зацікавлення. Ні, ні. Розумієте — вимушене, потрібне зацікавлення.

Коли ранком, пробуджуючись, ви хочете дізнатись котра година — це ж не цікавість, ні, а потреба. Подібне почуття виникало у мене щоранку до цієї людини і я відлудував її. Так і сьогодні.

Підійшов до нього і просто: — Добрийдень, Карпо!

— ...! — Це була відповідь його.

Він лише дав мені руку. І від цього все пішло шкереберть. Мене ніби вдарило струмом великої сили. Механічно ступив крок назад.

— Карпо, ти на мене ображений?

Похитав головою, що ні.

— Чому ж ти мовчиш?

— ...! — Оце і все. Лише

пильно гляннув на мене. І я не

зрозумів, а злякався його.

Злякався, бо очі не проба-

(Кінець буде)

М. Дурдєла.
МАРА КОМУНІЗМУ
ОСНОВНІ І Б. РЕДАКТОР КОМУНІСТИЧНИХ
У. Ш. ВІСНІВ ПРО КОМУНІЗМ
ЧАСТИНА ДРУГА.

8)
12. Посунення в ділянці економічній.
Грунт, на якому жерує комунізм, це невдоволення працюючих мас, слухне чи неслухне, із даних життєвих умов. Висновок з цього: невдоволення треба усунути, а комунізм стратити грунт для свого росту.
Демаскування облудних гасел комуністів, виказування їхньої розв'язки на прикладі СССР — це одна справа. Другою є наша власна розв'язка некухучих питань.
Кризи, безробіття, умови праці (платня, години праці, гігієнічні умови та ін.), мешкальні умови — це справи, які ми мусимо розв'язати для загального задоволення. Вже саме визнання некухучості тих справ є половиною їхньої розв'язки. Коли перестанемо вважати, що ці явища є констатуючими товаришами існуючого ліберального господарчого устрою; коли зрозуміємо, що вони є ґрунтом для росту комунізму, то звідси вже тільки один малий крок до їх усунення.
Очевидно, докладна розробка планів для усунення криз, безробіття і т.д. є справою якогось колективу економістів, справою довгого часу. Але вже зараз можна ухвалити закон, що забороняє банкам та фабрикам замикаати свої двері без дозволу влади. Знаємо, що криза — це великий міри питання настрою, паніки; із непевності про завтра приходить паніка та подібне, як на боевому фронті, паніка втеча одного заражує інших, так і тут банкротство одного тягне за собою паніку других. Заборона самовільного проголошення банкрутства та замикаання фабрик, що вже сама є свого роду забезпеченням, усуне панічні настрої, зменшить небезпеку раптової загальної кризи, а тим самим масового безробіття.
Фабрика-расить печі, замикає двері, посилає робітників додому бо: 1) її магазини переповнені виробами, на яких покуців нема; 2) нові замов-

Михайло Островерха.
3. циклю: Юди наших днів

Вперше побачив я його у старшинській школі у Золочеві, в Галичині, в місяці березні 1919 р. В одній з кімнат касарні жили ми — Василь Солодкий, Юзько Типкевич, а і ще двох. А в сусідній кімнаті, між іншими товаришами по школі, жив він — Володимир Хімяк. Був він у наших роках, вище середнього росту, худощавий, дещо похилий, худе й продовгувате обличчя, немов липке, а в ньому малі, чорні, неприродно рухливі очі, стиснені уста, які, коли він говорив, немаче корчилились і шнурувались, гострий ніс.
На військові справи до полудня — він ходив. На виклади, в школі, до полудня — він ходив. У вільних від військових годин, коли ми — Степан Терлецький, Василь Солодкий, Юзько Типкевич, Іван Ханник, Степан Опришко, Василь Руденко, Михайло Ткаченко, я й інші співдрузі — робили пробу хору, то пригтовлявали „Повнеруєся із Сибіру“, драму Яновської, в якій я, режисеруючи, грав ролю — Степана, — він, В. Хімяк, завжди кружляв довкола нас, сторони, приглядаючись. Коли, в цей революційний і неспокійний час, уночі була тривога і ми, зберігаючи тишу і спокій, на приказ нашої комендантської старшинської школи отамана Фещура, йшли в місто на стежі, тоді В. Хімяк завжди був хворий. При цій хворобі був він неспокійний і блідий.
Дивне, й тоді для нас незрозуміло, було почуття до нього: ми чомусь не любили його. При забаві „промухана, яку ми тільки томі й починали, щоб його до неї втягнути, швидко відкривали його ілкий удар. А коли він клався на биття, тоді вже били його до втомних наших рук, бо він, Хімяк, ніяк не міг відгадати — хто вдарила його? — Він не любив нас, ми не любили його. Хоч до цього явної причини не було, крім психологічних передумов.
Прийшов квітень 1919. Одна половина старшинської школи була на великодній відпустці, а друга половина була лишилася у касарні на місці. На сам Великдень, 20. IV., по Службі Божій, під час кушання священного, неадекватного тривога. Наказ: суворе поготівля, в „кізлі кріс“ на подвір'ю касарені, ждати на дальній наказі. А ввечері пізно, коли сніг із дощем покривав землю, ішли ми, співаючи й місячні зимне болото вулиць, на залізничну стацію Золочева. Перед північною нашою рушину в напрямку Підволочиськ, які несподівано були зайняті більшовиками, й треба було їх відбити (що наша школа разом із іншими частинами виконала, викинувши більшовиків за Збруч, на східній беріг). На цьому фронті ми й осталися. Хімяка між нами не було, бо він був поїхав на відпустку. І я в нашій армії більше його не зустрічав, хоч це не виключає, що він міг бути в її рядах.
Минули роки 1919-1923. Ми-

нови, зрозумівши все, говорив я далі:
— Що робить? Бачиш, кожен із нас у цей скрутний час шукає способів, щоб якось прожити. Промисляє й він якось.
Провів мене Хімяк до ч. 20 вул. Голуховського. Ми ще говорили про одне, то про друге, але наша розмова рвалася. Ми розпрощалися з тим, що ще побачимось, бо він... лишається у „Станіславові“ ще декілька днів.
Того ж дня побачився я з Михайлом „Василиком“. Скавав я йому:
— Що ти Вербицький, то я забув, бо мені й неважне як ти звешся, а важне, що я з тобою здивався. Але, що ти „Василик“, то Хімяк того не знає, хоч для нього це дуже важне й він повинен знати, що ти вже не є Вербицький!...
— Хімяк вже є тут? — прожогом і з твердістю, дещо заскокнений, запитав мене Михайло.
— Кажу ж тобі!...
— Добре, що ти мені сказав це. — По хвилині докинув: — Виведи і його...
Ще проминуло декілька років і „Владислав“ Хімяк виступав на політичних процесах польської влади, проти наших підпільників у Львові, як свідок прокуратора: уже явню працював і виступав, як поліційний цуцик.
Прийшов фатальний 1939 рік, осінь.
У вересні 22 дня Москва раділа, що корінні західні українські землі... включено в Советський Союз.
Владислав Хімяк, і такі як і він, віддав іще останню прислугу українському народові: всі списки, реєстри, картотеки українців тих, якими цікавилася, за якими слідувала, якими переслідувала Польща, — передав новому „панові“ українських земель Галичини — московському енкаведє.
Казав мені один приятель, який цими справами цікавився, що й Владислав Хімяк закінчив уже своє юдине життя у московських лабетах.
Та — не важне це.
А ось, що важне:
Володимир Хімяк був Владиславом у наших державних організмі вже в 1919 році!...
Юда і холуй родиться і жити мусить. Але здоровий організм народу мусить вичувати його прихвильність...

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ“		Пожертви, надіслані на цю ціль, як теж одобрівну доплату до передплати „Свободи“, потверджується з поданням проголошенням в цій рубриці.	
Листо: ч. 29.		Відділ:	Журнал:
Василь Яцківський	\$1.00	94. Теодор Сидомір	1.00
Походяй Юлія	2.00	104 Michael Kuziw	2.00
John Lew	2.00	112 Парана Рішук	2.00
Julia Chernoff	2.00	122 K. Олівер	2.00
Федор Ніс	2.00	127 Михайло Гах	2.00
Василь Мандлюк	2.00	127 Max Lewicki	2.00
Іван Рибак	2.00	130 Дмитро Шагай	3.00
Wasyli Pita	2.00	158 Нісиф Герман	2.00
Theodore Corbin переддів	1.00	167 Павло Зюнкевич	2.00
3. Константин Казуран	2.00	178 Peter Koccolowski	2.00
20. Іван Шидершора	2.00	192 Wasyli Brykailo	5.00
25. Петро Мачишин	3.00	200 Jacob Zatkowski	2.00
38. Василь Нусь	2.00	204 Іван Кожух	5.00
40. Hawrylyk Volodimir	2.00	204 Голубович Василь	2.00
45. Михайло Велз	5.00	206 Wasyli Pasichniak	2.00
45. Михайло Миль	2.00	210 Теодор Давидів	2.00
46. Матвій Качмарчик	2.00	210 Wasyli Zakaluzny	3.71
46. Григорій Отолюк	2.00	221 Нісиф Леонук	2.00
52. Dmytro Shaban	2.00	221 Остап Рибак	2.00
52. John Bordenak	1.00	237 Антонів Каліський	2.00
57. Петро Ракочий	5.00	241 John Poznansky	1.00
57. Palka Steffan	2.00	245 Петро Шенердик	3.00
59. Gares Bobeckiy	2.00	259 George Mitko	2.00
70. John Leey	3.00	259. Gares Olenich	3.00
70. T. Pawlyk	2.00	263 Бусько Онуфрій	2.00
70. Фелікс Дмитрих	2.00	263 Лобур Михайло	2.00
70. Іван Слук	2.00	266 Taras Banach	1.00
70. S. Mryglod	2.00	266 Tymoteusz Laba	1.00
70. Andrew Rozek	2.00	267 Dmytro Kishanuk	2.00
70. Ewdokia Mazur	2.00	275 Anthony Obuchowski	5.00
94. Стефан Серапан	5.00	281 A. Pasichniak	5.00
94. Амдрій Пятра	4.00	283 Іван Король	2.00
94. Волод. Крушельницький	3.00	286 Michael Barna	3.00
94. Іван Заблоцький	3.00	288 Максим Парашак	3.00
94. Амдрій Жолєва	3.00	292 Анна Петрик	2.00
94. Михайло Шаран	2.00	295. Andrew Minko	2.00
94. Максим Чуба	2.00	299 George Baran	2.00
94. Іван Гайдук	2.00	300 Harry Brezinsky	2.00
94. Микола Масталір	2.00	301 Andrew Mudziak	3.00
94. Микола Солоний	2.00	318 John Cedar	2.00
94. Михайло Babik	2.00	318 Mr. & Mrs. Balas	2.00
94. Павло Баторовський	2.00	321 Теодор Гузька	2.00
94. Lila Gryshko	2.00	329 J. Hubczak	1.20
94. Стефан Геник	2.00	383 Ihnat Bury	2.00
94. Микола Білчаровський	2.00	398 Михайло Кримський	2.00
94. Петро Муха	2.00	413 Maria Fedychyn	2.00
94. Олена Курочка	2.00	421 Стефан Цюлок	2.00
94. Сем. Пятрибоні	2.00	455 Теодор Цюлок	2.00
94. Павло Старинський	1.00	456 Іван Ткачук	2.00
		473 Maria Harabaryk	3.00

УВАГА! — НЬО ЙОРК І ОКОЛИЦЯ!
УКРАЇНСЬКЕ ЗАПОМОГОВЕ ТОВАРИСТВО
„ДНІСТЕР“
відділ 361 Українського Народного Союзу,
ставить драму в 5 діях, 6 відслонах, М. Кропивницького
Дай серцю волю—заведе в неволю
В СУБОТУ, 10. ГРУДНЯ 1949 Р.
(Saturday, December 10, 1949)
В ЗАЛІ ST. GEORGE'S SCHOOL AUDITORIUM
217-219 East 6th St., New York, N. Y.
Поч. точно в год. 7:30 веч. — Першорядне місце \$1.50.

УВАГА! — РАЧЕСТЕР І ОКОЛИЦЯ!
УКР. КАТОЛ. ЦЕРКВА СВ. ПОСАФАТА
В РАЧЕСТЕР, Н. Й.
— обходить —

40-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ
СВОГО ІСНУВАННЯ
ДНЯ 26. І 27. ЛИСТОПАДА 1949
Програма як слідує: Дня 26. листопада в годині 6. ввечір Вечірня і Панахида за померлих парафіян, а в год. 7. Концерт (церковний хор під управою п. Мирона Сокильського) і прийняття всіх Братств, Сестринств і Товариств, а пізніше забава з танцями. В неділю, дня 27. листопада, в год. 10. рано Архієрейська Служба Божа, яку відправлять їх Екскеленція Преосвященний Єпископ-Кур Константин при сослуженню доколичного священства, а в год. 5. полудня точно Ювілейний Обід і Концерт Народний Хор під управою п. Володимира Божики. Пізніше танці. — Проситися всіх взяти численну участь в цих торжествах.

ТЕАТР-СТУДІЯ
під мистецьким керівництвом Йосипа Гіряка
В СУБОТУ, 26. ЛИСТОПАДА 1949
У ЗАЛІ ПАРАФІИ СВ. ЮРІЯ, 217 E. 6th ST., NEW YORK
відбудеться прем'єра
Карло Гольдоні:
„ГОСПОДИНЯ ЗАІЗДУ“
комедія на 3 дії. Переклад М. Понеділка.
Початок точно в 8-й годині вечора.
Після 3-го дзвінка вступ на сальо заборонений.
Продані квитки: Кіндратів „Сурма“ на 7-мій вул. Крайній „Надія“, 7-ма вул. ч. 78; Наш Базар п. Задорського, 151 Еве А.
Минули роки 1919-1923. Ми-

ВЕЛИКИЙ НЬО ЙОРК!
ОБ'ЄДНАНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКИХ НАЦ. ОРГАНІЗАЦІЙ м. НЬО ЙОРКУ
запрошує українське Громадянство на
ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО
— що відбудеться —
В НЕДІЛЮ, 27. ЛИСТОПАДА 1949 Р.
В ЗАЛІ WASHINGTON IRVING HIGH SCHOOL, 16th ST. and IRVING PLACE, NEW YORK
(між 3. а 4. Евенінг)
Початок точно в годині 7. ввечері.
На програму складаються: Відкриття: адв. М. Гаврилюк; Інспірація С. Гордицького у виконанні Театру-Студії П. Гіряка; Святочну промову виголосить д-р М. Шлемкевич; сольовні оперові співаки Лев Рейнгольд; сольовні фортепіанові: п'яніст-віртуоз Роман Самійчук; декляція: О. Добровольська, артистка театру П. Гіряка; хор укр. прав. церкви св. Володимира: дир. В. Зайцевич; хор Самопоміч: дир. І. Нодієвський. Акомпанімент: Леся Вахняк.
Тикети можна купити в: Ukrainian Bazar, 151 Avenue A; Surma, 11 E. 7th St.; Ukrainian Novelty Shop, 181 Second Avenue, New York.

УВАГА! ФІЛАДЕЛФІЯ І ОКОЛИЦЯ!
ЗЛУЧЕНІ ВІДДІЛИ УНСОЮЗУ міста ФІЛАДЕЛФІЯ
— влаштовують —
55-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ
В НЕДІЛЮ, 27. ЛИСТОПАДА 1949
В ЗАЛІ УКРАЇНСЬКОГО ДОМУ
849 North Franklin Street, Philadelphia, Pa.
Цей неділя, в год. 9. рано відправляється панахида за померлих членів у укр. католицькій церкві при Френкліні і у укр. православній церкві на Беркс уліці.
В програмі Свята візьмуть участь:
Мішаний Хор „Боян“ під управою проф. Я. Барнича; солісти: тенор М. Любавський, баритон Р. Річницький і скрипкове солю — О. Сімонович. На фортеп'яні акомпаніюватиме проф. В. Перфецький. Вступне слово виголосить М. Сенік. З доповідями виступлять головний секретар УНСоюзу, Дмитро Галиччій, та голова Злучених Відділів УНСоюзу міста Філадельфії, д-р Володимир Галам.
В другій частині програми Український Театр під провідом Володимира Блавацького відіграє „На перші гулі“, нар. комедію на 1 дію С. Васильченка.
Початок імпрези в годині 7 ввечір.

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ“
Ідучи назустріч загальним побажанням читачів „Свободи“ щодо приспінення та унормування пересилки щоденника на поодинокі адреси, Адміністрація рішила поробити всі заходи, щоб зі свого боку усунути всі можливі причини цих експедиційних недотач. Насамперед рішено приспінити на кілька годин доставу щоденника на пошту так, щоб дальша розсилка поштою на поодинокі адреси передплатників могла відбутися ще в тому самому дні доставки. Це вимагає відповідного приспінення замкнення форм та здачі щоденника на пресову машинку.
У зв'язку з цим Адміністрація повідомляє всіх заінтересованих, що в майбутньому всі оголошення будуть приймати до друку тільки тоді, якщо вони будуть доставлені три дні перед датою газети, в якій вони повинні з'явитися. Це відноситься теж до оголошень Відділів УНСоюзу в справі місячних зборів та інших.
При цій нагоді пригадується, що всі подяки, розшуки, повідомлення про сходини, Богослуження та про всі церковні і громадські імпрези, як теж про відкриття клубів, товариств і т.п., належать до платних оголошень і їх тільки під цю умовою буде поміщувати.
Для нормалізації висилки газети та для швидкого і точного поладкування змін адрес, при повідомленнях про їх зміну треба доконче: 1. Подати чітко написану стару і нову адреси; 2. Якщо член УНСоюзу, подати число відділу; 3. На покриття адміністративних витатків, зв'язаних з виробом нової адресової плити, треба долучити 10 центів.
Точне достосування до цих всіх вимог забезпечить заінтересованим точне поладкування справи, передплатникам своєчасну доставу газети, а нашій Адміністрації заощадить зайвих коштів і труду.
Адміністрація „Свободи“.

ГОР ЗІНІЧ

ІЗ БОІВ ЗА ЛЬВІВ 1918 Р.

(Спомины).

Вже десятний день ідуть бої за цитаделю. Наші хлопці, що заклали цю важливу станицю ще першого дня бою за Львів, борються її завзято, хоч вже майже кругом замкнені. Одинокі сполука, це вільний ще доступ від вулиці Осолінських. Ворог намагається всіма силами перервати і його. Шле рій за роєм, підсувається все ближче зі скорострілами. Пражить вогнем з вулиці Вронівських та Коперника майже кожну пядь бореного проходу. Обложіні відбивають наступ за наступом.

Третього дня цих завзятух боїв, доходить ватуга боротьби до зеніту. Ворог дівав підмогу. Прийшла нова, свіжа, добре озброєна чета. Боронений доступ вкривається вбитими та раненими з обох сторін, але бій не вгався. Люто наступає ворог передовсім на дім духовної семінарії. Відси легко замкнути сам риг вулиці Каперника та Осолінських, куди якраз проходить наша підмога для обложених. Але й тут заломлюються ворожі наступи.

Коло полудня бій втихає. Наші стрільці, що боронять проходу до цитаделі з майдану духовної семінарії, перебивають набірні стіни між семінарією а головною поштою, щоби так забезпечити собі есентуальний відворот. Не дармує і ворог. Нишком просувається до городу-парку Красівських. А коли бій розгоряється наново, ситуація малої горстки героїв, що бється в семінарії стає така, що ці хлопці пригноблені, вицофатися на пошту. Положення оборонців доступу на цитаделю, цим не змінється. Частина, що вже там була, скріплюється і ще успішніше помагає обложеним. Спроба ворога зайти з боку, від вулиці Сикстуської, двічі заломлюється, а ворог оставляє кільканадцять вбитих. Бій на хвилю втихає.

Але що це? З брами духовної семінарії виходить гурт ворожих воїнів. Наші засипують їх вогнем та вони йдуть далі і щось наче б візок пхають попереду себе. Кріси стрільців грають ще хвилю. Нараз ненадійшло замовкати.

Що ж сталося? Це ворожі воїни забрали з читальні семінарії погруддя Шевченка і кричачи поза ним, намагаються підійти до наших барикад. Вони певні, що наші хлопці не стануть стріляти хочби й лиш до погруддя свого генія. І воно так й сталося. З дива чий гнів на таку нікчемність замовкли наші кріси. Але лиш на один мент. Вже в слідуєть хвилині вискакує кільканадцять хлопців ізза барикад і заки ще ворог спостерігав, женуть вулицю на нього. Ще хвилю торохкотять ворожі скоростріли, ще хвилю

Смія-це здоров'я

ДОПОМОЖІТЬ ЛЮДИ!

Прошу не втікати: я до вас не за грошовою допомогою. І не хочу, щоб ви підвели мене своєю „карою“. Ідеться про цілком дрібну виступку — про щирі раду.

Ви знаєте: я приїхав з Європи, а тут усе не так. Я почуваю себе страшним провинцялом, я вчуся тутешніх звичаїв і звичок — а воно така маса вчитися!...

Правда, моя дотеперішня наука видала вже деякі овочі. Я вже їм м'ясо так, як це робив дитиною бувиш (тільки тоді мама крапляла м'ясо й ховала ножа, щоб не врізався, а тепер сам ховую), вожу „панів“, „навію“ і проміння рідні привіти на стандартне „галло“. Я

не подаю руки, хоч ніхто з них ані не „схрунвив“, ані не зробив мені якогось зла. Як сами бачите, я вже доволі засеріканізувався, хоч це ще далеко не те. Наприклад, такі з привітом. Що з того, що я вмію гукнути „галло“, що з того, що навчився не скидати капелюха?...

Прийдеться виконати супровідний, американський рух рукою і я застряг. Кажу „застряг“ — бо рух, що я його виконую рукою, „виходить“ не тільки смішним, як небезпечним політично. Так, так, небезпечним політично.

Сами знаєте, як такий рух має виглядати: починається в стилі недавнього „гайл“ (хай у Троби спочиває!), потім переходить в перехресне благословення (наче б гріхи відпускав) і кінчиться тицьненням пальця в живіт ближнього.

Очевидна річ, не ні здається, що я всі ці фази виконую по-припису, але люди кажуть, що ні; мовляв, у мене виходить звичайний фашистський привіт, з цілком запізненим, отже непотрібним, „штурк - Панька - в - око“. Бракує заокруглюючої другої фази („благословення“).

Що я не роблю, як я не тремлю — нічого не виходить. А хіба ж, через таку дрібницю, не стягати мені на себе підозри демократичного свід... Я сам демократична людина, з рекордом скринінгів і рентгенів демократизму, яких не має голова ніодної демократичної партії світу.

Тому, що іншого виходу з положення не бачу, я, цим шляхом, звертаюся до наших земляків: допоможіть, сестри й браття, вивчити цей привіт! Праця буде не важка, а ж не початківець: йдеться тільки про другу, перехідну фазу. Ласкаві зголошення проситись слати на адресу адміністрації під —

О. Сип.

СТАВЛЯТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИ І СПІВВЛАСНИКОМ ДЕСЯТЬ МІЛЬЙОНОВОГО МАЕТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ.

Драма — театр — актори

(Довідчення зі стор. 2-го)

Коли про це пишемо, то не тільки тому, щоб дати землякам в Америці, які цих подій може не знають, жменю інформації, а головню тому, щоб доказати їм, що українці в Галичині аж надто добре з власного досвіду знають ту саму проблему, що тепер починає цікавити американських українців, як актуальна проблема тутешнього культурного життя. Ця проблема була б розв'язана тоді, коли б повстав у Нью Йорку, як у постійному осідку, постійний український театр, який ділив би театральний сезон між Нью Йорку, де грав би по суботам і неділях, і край, куди виїздив би з гостинними виступами. Не тільки в Нью Йорку, але й поза ним у цілому ряді міст (Філадельфія, Ньюарк, Скрантон, Шікаго, Дітройт, Мілвокі і ін.) є вже такі численні українські колонії, що на деяку кількість випроханих вечорів можна там напевне рахувати, тим більше, що українська публіка в Америці фактично вибирає з американських розваг тільки кіно. Для створення такої української сцени треба кілька передумов. Найперша з них, це — очевидно гроші. Ці гроші можна буде зібрати тільки тоді, коли 1) серед давніх наших тутешніх земляків, американських українців, знайдеться меценат, один чи їх гурт, що захоплюється такою ідеєю, 2) коли нова імміграція матеріально „усамостійниться“ і зможе фінансувати „рідний театр“, дошкульно відчувуючи його брак.

Така українська сцена мусить бути дійсно репрезентативна. Вона мусить стояти на такому рівні, щоб сама собою, своєю артистичною вартістю, мала притягачу атракційну силу, щоб дійсно викликувала тугу відвідувачів — відвідувати її також наступний раз. Так, як не можна присилувати найбільшого патріота читати постійно книжку чи газету.

Цією дорогою складаю найбільшій подяку В. п. Петрові і Зофі Захоревичам за спровадження мене до Америки, за їхню поміч матеріальну в Європі, а також В. п. Сельському за привітання мене на діврі з дочкою і зятєм В. п. Рибаків, та призначення в свійому домі впродовж тижня.

Рівнож дуже щиро дякую Укр. Дунайському Комітетові, а це В. п. Ісєнський, Фенчиский Микола і Романові, Березинському та всім іншим Дунайцям за допомогу грошеву (50 дол.) на початок прожиття на вільній американській землі.

За це все хай Всевишній Ім нагородить всіх найкращим. П-но Захоревичу щиро перепрошую за непорозуміння між нами. Ватран Марія.

ІНТЕРЕСНЕ ДЛЯ МУЖЧИН

Молодечні радощі бракує часто мужчинам перетомленим, вичерпаним зі сил або нервовим. У деяких випадках завважали, що недостача належних або вистачальних вітамінів в щоденних стравах була причиною недостачі енергії або бадьорості. Це було причиною, що мужчини не мали радощів, якими вони з природи мали втішатися.

Важливими з евіденції від таких, що зазнали незвичайного подвигу, званої TRI-X. Ця пігулка, як проведено, містить в собі мінімальну щоденну вимогу важливих вітамінів енергії для кожної дорослої людини. Багато людей з просто здивуванням, як оця сполука вітамінів стає в пригоді природі при встановленні нової енергії й життєздатності.

За окремою умовою читачі цієї газети можуть набути TRI-X, коли впилють оце повідомлення до OREGON DRUG PRODUCTS, Dept. 91, Box 762, Peekskill, N. Y. Задати впилють Ім негайно пачку за \$3.50 відвратною поштою. Не треба посылати грошей — заплатити просто листом при дорученні.

Ім'я _____ Адреса _____ Місто _____ Стрейт _____

го театру в Америці — довгий і засіяний камінням та колочками.

Проте, коли українське громадянство знає, що існує дійсно репрезентативний театральний гурт з усіма гарантіями високого рівня театру, з власним літературним дорадником, мовним коректором текстів, підолім директорських і режисерських функцій, словом, всіма атрибутами правдивого і доброго театру, то можна буде вести кампанію за такий театр і можна буде ставити існування його в площину громадської амбіції і громадської необхідності. В протинному випадку всі окремо грозить мандрівницька матерія із згорі відомими наслідками.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ДОПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРИВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

УКРАЇНСЬКА СТУДІЯ ГРИ НА СКРИПЦІ

Прибулий з Європи відомий соліст-скрипак, бувиш, професор скрипкової класи у Вищому Муз. Інституті ім. Лисенка у Львові

ВОЛОДИМИР ЦІСНИК оголошує

ВІПИСИ ДО СТУДІЇ для початківців і для завантажених. Зголошення приймається у вівторки і п'ятниці від год. 6. до 8. пополуноді:

190 E. CLINTON ST. (продовження Ave. B) Нр. 21, New York, City. Телефон для інформації: GRamercy 3-6217.

Професійні Оголошення

Dr. S. CHERNOFF 223 — 2nd Ave. (Cor. 14th St.) N. Y. C. — Tel. GRamercy 7-7687. Остри і довготривалі медуги чоловіків і жінок. Шпідри. X-Ray. Роздуги жил лікуємо без операції. Проводимо аналізи крові для суприжних дозволів. — Офісний година: Шодки від 16. рано до 7. вечір. В неділю від 11. рано до 1. пополуноді.

СТО ОРИННИХ КАЛЕНДАРІВ НА 1950 РІК. НАЙВІДЛИВІШЕ ДОТЕРПІЛИВІ АНГЛІЙСЬКИЙ КУХАР. Обиимає 1,400 сторін друку і 700 ілюстрацій в різних кольорах пожива, в гарній поволотній оправі. Ціна \$7.50.

НАЙВІДЛИВІШЕ ДОТЕРПІЛИВІ АНГЛІЙСЬКИЙ ЛІКАР. Обиимає 776 сторін друку, сотні різних ілюстрацій, в гарній поволотній оправі. Ціна \$6.50. Пиніть по наш каталог на адресу: U. R. KNYHARNIA, Sta. D., Box 182, New York 3, N.Y.

РІЗДВЯНІ КАРТКИ

Вислати Святочні Картки на Різдво до рідні і знайомих — це старий звичай. Замовляйте отже тепер ці гарні Святочні Картки з українськими різдвяними побажаннями у формі книжечки з конвертою

Ціна одної картки 15 цт., 12 за \$1.50.

Замовлення враз з належитістю слати до:

“СВОБОДА”

Р. О. BOX 346,

JERSEY CITY 3, N. J.

З Канади треба платити тільки американською валютою.

П. С. Щоб оминати опізнення просимо залучувати моні-ордер разом з замовленням.

ВЕЛИКА НОВИНА ДЛЯ РЕВМАТИЗМ І АРТРАТИС

ЦІ НЕДУГИ МОЖНА ТЕПЕР ВІЛКУВАТИ

Численні евіденції вказують, що болі, викликані РЕВМАТИЗМОМ, АРТРАТИСМОМ, НАПУХЛИМИ СУТЛОБАМИ, СПІЯТИКОЮ І НЕВРИТОМ можуть бути приборканими швидко новим ліком КО-НАЛ (CO-NAL). Тисячі терплячих, які вже були зрезігновані або почувалися жалюгідними, тепер радісно розголошують, що вони вперше зазнали справжньої полегкості. Багато з них кажуть, що їхній біль у став вже після першої дози цієї замінної медицини.

Якщо ви теж терпите від цих болів, подбайте про КО-НАЛ якнайшвидше. Можете дістати його по спеціальній ціні, коли вишлете оце повідомлення до OREGON DRUG PRODUCTS, Dept. 92, Box 762, Peekskill, N. Y. Задати впилють вам дві три-доларові пачки за \$5, отже за злишкового одного долара від правильної ціни. Не посилайте грошей — просто заплатити листом при дорученні. Одначе киньте швидко тому, що запас обмежений.

Ім'я _____ Адреса _____ Місто _____ Стрейт _____

КУПИТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

КУРКУЛЬСЬКА ВІЛІЯ ЗБІРКА НОВЕЛЬ ДОКІЯ ГУМЕННА

Зміст: 1. Пахощі польових квітів; 2. Сосна чекає чуда; 3. Барбос Пятій; 4. Куркульська вілія.

Ціна 15 центів.

Замовлення враз з належитістю слати до:

“СВОБОДА”

Р. О. BOX 346,

JERSEY CITY 3, N. J.

JUST IN TIME CHIEF BATNU, THANKFULLY HELPING HIS SON FROM THE RIVER, DISCOVERED TARZAN'S PERIL AND CALLED A WARNING.

QUICKLY THE APE-MAN TURNED OVER AND, WITH PHENOMENAL SPEED, EASILY OUTSWAM EVEN THE SWIFT-MOVING REPTILES.

THE GRATEFUL CHIEF ASKED WHAT HE MIGHT DO TO REPAY HIS BENEFACTOR---

--- BUT WHEN TARZAN ASKED TO BE GUIDED THROUGH THE IMPEENETRABLE JUNGLE, FEAR AND HORROR SHOWED IN ALL THEIR FACES. -223-

ТАРЗАН, ч. 223. Тарзан просить прислуги.

Саме в пору начальник Батну, який прийшов на допомогу хлопцеві, завважав загрозу для Тарзана і закликав на о-сторону.

Швидко малпочоловік повернувся і з незвичайною меткістю легко перегнав навіть такі сотворіння як плазунки.

Вдячний начальник запитався, чим він міг би прислужитися своєму добродієві...

...та коли Тарзан попрохав, щоб вони провели його через непрохідні джунглі, на обличчя усіх появилися жаж.

ПОШУКУВАННЯ

HARWAS ROMAN (Львівщина) пошукує свого брата HARWAS WOLODYMIR. Хто знає про нього, або він самий, прошу писати на адресу: HARWAS ROMAN 901 Braddock Ave., Braddock, Pa.

Я, НАЗАР ГАНДАМАКА, замешкалий під нище поданою адресою, шукаю за сестричками СТЕФАНОМ І МИХАЙЛОМ ТЕТЮЮ, синами моєї рідної сестри ВАВВАРИ з дому ГАНДАМАКА, як і рідних за сестриними АННОЮ та ОЛЕНОЮ СТРИКІВІ з села Копиділка, повіт Скалат. А також мою дружину ГЕЛЕН ГАНДАМАКА з дому ЧОРНЕНЬКА, шукаю за рідними братами і сестрами: ПОСИФОМ, МИХАЙЛОМ І СТЕФАНІОМ ЧОРНЕНЬКИ, з села Уськовичі, повіт Перемиський, Західна Україна. Хто про них знає, або вони самі, просимо голоситись на таку адресу: Mr. & Mrs. NAZAR HAYDAMACH 425 Pine Street, Brooklyn 8, N. Y.

АРТИСТ МАЛЮВ ДИ. ЗАХАРЧУК

Як бажаєте мати гарний Український Календар на поволоті олівними красками (різна величина) від \$5 до \$25 і нище. Прошу писати: "ART STUDIO" 650 E. 20 St., Northampton, Pa. Phone: 2810.

СТІННИ КАЛЕНДАРІ

на 1950 рік

Чудові Краєвиди, Релігійні. Святі зазначені червоно; дати зазначені рібною.

КАЛЕНДАРІ проблемі подібно і гуртовно. Для шторіжків і організацій друкуємо на календарях їх фірму. Ціна одного календаря з перемискою 30 ц. 12 календарів \$3.00. 25 календарів \$6.00. 50 календарів \$10.00. 100 календарів \$18.00.

РІЗДВЯНІ КАРТКИ "Христос Раждаряє" у формі книжечки з відповізними віршами. Ціна за дозв. 60 ц. 50 карток \$1.75. 100 карток \$3.00 з тересискою.

СТЕМПОВАНА на канві подушка на канву, дуже гарний взорець в кількох кольорах \$1.00.

КАРПАТСЬКИЙ ЧАЙ з найвищою гірською зілля, на недомагані жовтуха, печінки і нирок. Велика пачка коштує 50 ц.

ГРУДНЕ ЗІЛЛА, природне средство припорукають тим, що терплять на впертий кашель, біль горла і задуху. Пачка коштує 50 ц.

С. О. Д. не вивчаємо.

Замовлення посилайте до:

UKRAINIAN BAZAAR

170 E. 4th ST., NEW YORK 3, N. Y.

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

заряджує погребання за \$150

уші так низька як

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА.

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer.

437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

Comfortable air-conditioned

Lytwyn & Lytwyn

UKRAINIAN

FUNERAL DIRECTORS

801 SPRINGFIELD AVENUE,

NEWARK, N. J.

and IRVINGTON, N. J.

Essex 5-5555

OUR SERVICES ARE AVAILABLE

ANYWHERE IN NEW JERSEY

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимається похоронами

в БРОНКС, БРОКЛІН, НЬЮ

Йорк і ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET

NEW YORK CITY

Tel. ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPPEL

767 PROSPECT AVENUE

(cor. E. 145 St.)

BRONX, N. Y.

Tel. MEtro 6-5577